

RAADSVOORSTEL

D12.005051

DATUM 11 februari 2013
AGENDAPUNT
ONDERWERP Aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW Wetgeving
zaaknummer

INLEIDING

De Eerste Kamer heeft op 2 oktober 2012 het wetsvoorstel aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving aangenomen. Kern van het wetsvoorstel is de introductie van de verplichting een boete op te leggen bij schending van de inlichtingenplicht (thans nog een onverplichte maatregel) en de verplichting tot terugvordering van ten onrechte of tot een te hoog bedrag ontvangen bijstand als gevolg van schending van de inlichtingenplicht (thans nog een bevoegdheid). Het wetsvoorstel zal in werking treden op 1 januari 2013. Dit heeft o.a. tot gevolg dat de afstemmingsverordening gewijzigd moeten worden vastgesteld. Daarnaast moet een nieuwe verordening, waarin geregeld wordt hoe de gemeente omgaat met verrekening van een bestuurlijke boete bij recidive, worden vastgesteld.

VOORSTEL

- De verordening Verrekening bestuurlijke boete bij recidive per 1-1-2013 vast te stellen;
- De afstemmingsverordening WWB, IOAW en IOAZ 2013 vast te stellen;
- De afstemmingsverordening 2012 per 1 januari 2013 in te trekken.

ONDERBOUWING

Met de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving beoogt de wetgever op het beleidsterrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid harmonisatie en aanscherping van de sanctiemogelijkheden. Dit ter versterking van de naleving en handhaving en bestrijding van misbruik en fraude. Bij het formuleren van de Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive die door uw raad moet worden vastgesteld, hebben we optimaal gebruik gemaakt van de door de wetgever geboden ruimte. Daarbij is gekozen voor een middenweg. Enerzijds is uiting gegeven aan het uitgangspunt dat fraude niet mag lonen, anderzijds is rekening gehouden met de zorgplicht van gemeenten. Er wordt recht gedaan aan de nuance en de verordening biedt ruimte om in geval van huisuitzetting, als er kinderen in het geding zijn of bij andere dringende redenen maatwerk te leveren

Solidariteit

Het sanctiebeleid is onlosmakelijk verbonden met de solidariteit in onze sociale zekerheid en arbeidsregelingen. Er is een breed draagvlak voor onze sociale zekerheid. Burgers zijn bereid elkaar solidariteit te bieden, vooral ook omdat zij zelf hechten aan de zekerheid van een vangnet. Solidariteit impliceert dat men alleen een beroep doet op publieke middelen als dat strikt noodzakelijk is.

RAADSVORSTEL (VERVOLG)

Fraude mag niet lonen

Het huidige sanctiestelsel heeft naar het oordeel van de regering onvoldoende ontmoedigende werking op de categorie doelbewuste en calculerende fraudeurs. De regering neemt hier geen genoegen mee en staat met deze wet een strenger regime voor. Daarin betalen uitkeringsontvangers die frauderen teveel of ten onrechte ontvangen uitkering helemaal terug, ongeacht de hoogte daarvan. Bij fraude betalen ze daar bovenop als straf een substantiële geldboete.

Preventieve werking door zwaardere sancties

Hogere straffen en het hard aanpakken van recidivisten moet mensen ervan weerhouden in de verleiding te komen de regels te overtreden. Bij uitkeringsfraude vindt bij de eerste overtreding naast de terugvordering oplegging van een boete plaats, die in beginsel even hoog is als het ten onrechte genoten voordeel. Bij recidive legt het uitvoeringsorgaan naast de terugvordering een boete op van 150 procent van het benadelingsbedrag. Deze tweede boete wordt volledig verrekend met de (toekomstige) uitkering waarbij de verrekening plaatsvindt over de beslagvrije voet (zie uitleg hierna), totdat de boete is afbetaald. In alle gevallen waarin beslag wordt gelegd op (of wordt verrekend met) algemene bijstand of een ander periodiek inkomen als bedoeld in artikel 475c Wetboek van Rechtsvordering (Rv), moet de beslagvrije voet in acht worden genomen. Dit betekent dat de betrokkene altijd over een inkomen blijft beschikken ter hoogte van de beslagvrije voet. De beslagvrije voet bedraagt in beginsel 90% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm. Dat wil zeggen dat er in principe slechts op 10% van die van toepassing zijnde bijstandsnorm beslag kan worden gelegd of kan worden verrekend. Waar ingeval van recidive bij andere uitkeringen de beslagvrije voet volledig buiten beschouwing wordt gelaten, is een uitzondering hierop het vangnet van de bijstand. Daar kan bij recidive de beslagvrije voet ten hoogste drie maanden buiten werking gesteld worden. Op dit punt moeten bij verordening nadere regels gesteld worden. De periode waarbinnen een tweede of derde overtreding als recidive geldt, harmoniseert de regering voor de verschillende regelingen op vijf jaar. Voor ernstige overtredingen verlengt de regering de termijn naar tien jaar.

Minder gemeentelijke beleidsvrijheid

Bij de introductie van de bestuurlijke boete per 1 januari 2013 zullen gemeenten eveneens hun maatregelverordening moeten aanpassen aan het nieuwe regime. De gevolgen van het schenden van de inlichtingenplicht zijn per die datum in de wet geregeld en gemeenten zijn niet meer bevoegd hiervoor bij verordening een verlaging vast te stellen.

Verplichte terugvordering van verwijtbare schulden

Het uitgangspunt dat fraude niet mag lonen betekent dat mensen ten onrechte ontvangen uitkeringen helemaal terug moeten betalen. Dit is nu al wettelijk voorgeschreven voor UWV en SVB (rekening houdend met de per leefsituatie geldende beslagvrije voet). Sinds de invoering van de WWB (in 2004) hebben gemeenten beleidsvrijheid om op dit punt eigen beleid te voeren en daarbij prioriteiten te stellen. Dit leidt ertoe dat gemeenten ook rekening houden met de kosten en baten van terugvordering. Gelet op de verschillen in uitvoeringspraktijk per gemeente legt de regering gemeenten nu dwingend de verplichting op tot terug- en invordering. Dit leidt, zo stelt de regering, tot meer helderheid over de

RAADSVOORSTEL (VERVOLG)

gevolgen van niet-naleving, meer gelijke behandeling en bevordert het draagvlak voor de sociale zekerheid. Waar het gaat om niet-verwijtbaar te veel of ten onrechte ontvangen bijstand, houden gemeenten op het gebied van terug- en invordering vooralsnog wel beleidsvrijheid.

Geen medewerking aan schuldregeling

Het college mag bij de invoering van de nieuwe wet geen medewerking meer verlenen aan een schuldregeling als een vordering is ontstaan door het niet of niet behoorlijke nakomen van de inlichtingenplicht en hiervoor een bestuurlijke boete is opgelegd of aangifte is gedaan bij het OM.

Verordening 'verrekening bestuurlijke boete bij recidive'

Door de invoering van de onderhavige wet zijn gemeenten verplicht bij verordening regels te stellen over de bevoegdheid de beslagvrije voet tijdelijk buiten werking te stellen bij verrekening van de bestuurlijke boete bij recidive. Om gemeenten hierin te ondersteunen, hebben verschillende kenniscentra, Divosa en de VNG in nauwe samenwerking met een aantal gemeenten een modelverordening ontwikkeld. De nieuwe bevoegdheid geeft gemeenten de mogelijkheid om in geval van recidive de bestuurlijke boete volledig te verrekenen met de uitkering voor een tijdvak van maximaal drie maanden. Gemeenten zijn volledig vrij te bepalen hoe ze gedurende deze periode met de beslagvrije voet willen omgaan. Zoals eerder gesteld is gekozen voor een middenweg. Enerzijds is uiting gegeven aan het uitgangspunt dat fraude niet mag lonen, anderzijds is rekening gehouden met de zorgplicht van gemeenten. Bovendien is aansluiting gezocht bij de normering die tot op heden in veel gemeentelijke maatregelverordeningen wordt gehanteerd voor recidive. Wij stellen uw raad voor deze verordening als zodanig vast te stellen. Er wordt recht gedaan aan de nuance en de verordening biedt ruimte om in geval van huisuitzetting, als er kinderen in het geding zijn of bij andere dringende redenen maatwerk te leveren. Voor verdere uitleg verwijzen we u naar de toelichting op de onderhavige verordening.

Afstemmingsverordening

Omdat het schenden van de inlichtingenplicht vanaf 1 januari 2013 geen maatregelwaardig gedrag meer is maar boetewaardig gedrag (hetgeen vanaf 2013 bij wet wordt gesanctioneerd), moet de afstemmingsverordening 2012 daarop worden gewijzigd. Voor inhoudelijke informatie verwijzen we uw raad naar de algemene en artikelsgewijze toelichting op de onderhavige verordening.

Boete-ambtenaar

Gemeenten moeten voor het opleggen en innen van boetes op grond van de onderhavige nieuwe wetgeving een boete-ambtenaar 'aanstellen'.

Wet huisbezoeken

Met ingang van 1 januari 2013 wordt ook 'Een regeling in de sociale zekerheid van de rechtsgevolgen van het niet aantonen van de leefsituatie na het aanbod van een huisbezoek', oftewel de Wet huisbezoeken van kracht. Er zijn verschillende middelen die kunnen worden ingezet om duidelijkheid te krijgen bij vermoeden van fraude. Zo is er bijvoorbeeld het huisbezoek. Huisbezoeken worden ingezet bij een vermoeden van fraude, maar ook zonder vermoeden van fraude, bijv. om de hulpvraag van iemand beter in beeld te krijgen. Als het huisbezoek wordt ingezet bij vermoeden van fraude, dan stellen jurisprudentie en wetten regels aan zo'n huisbezoek. Weigering van het huisbezoek in die

RAADSVORSTEL (VERVOLG)

situatie heeft ook nu al consequenties voor de uitkering. Het recht op bijstand kan dan niet worden vastgesteld, waardoor een aanvraag buiten behandeling wordt gelaten of het recht op bijstand wordt ingetrokken. Dit wetsvoorstel gaat over de situatie dat er geen vermoeden van fraude is, maar onderzoek van de beschikbare gegevens geen duidelijkheid geeft over de leefsituatie: de leefvorm of de woonsituatie van de cliënt. Bij onduidelijkheid over de leefvorm of woonsituatie vindt nadere verificatie van die gegevens plaats teneinde het recht op de uitkering te kunnen vaststellen of de juiste hoogte van de uitkering. De cliënt krijgt daarbij de gelegenheid zijn leefsituatie aan te tonen. Eén van de mogelijkheden daartoe is het huisbezoek. De uitkeringsinstantie kan de cliënt een aanbod voor het huisbezoek doen. Als de cliënt het huisbezoek weigert en zijn leefsituatie ook niet op andere manier aantoont, verbindt de Wet huisbezoeken hieraan gevolgen voor de uitkering. Als de woonsituatie niet kan worden vastgesteld, kan het recht op de uitkering niet worden vastgesteld. Er wordt dan geen uitkering toegekend. Als de leefvorm niet kan worden vastgesteld, kan de hoogte van de leefvorm niet worden vastgesteld. In dat geval wordt de uitkering vastgesteld op de helft van de gehuwdennorm. Invoering van de Wet huisbezoeken leidt niet tot een verordeningsplicht of het vaststellen van nadere (beleids)regels. Ook heeft het geen financiële of organisatorische gevolgen. Het biedt gemeenten meer mogelijkheden om de rechtmatigheid van de bijstandsverstrekking te waarborgen.

VERVOLG Na vaststelling van de (gewijzigde) verordeningen worden deze op de gebruikelijke wijze gepubliceerd. Cliënten van de afdeling sociale zaken zijn vanaf december 2012 via informatiefolders (landelijk campagnemateriaal) op de hoogte gesteld van de nieuwe landelijke regels die per 1-1-2013 gelden.

Datum college: 18 december 2012

Burgemeester en wethouders van Koggenland.

de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

A.M.T. Beuker

mevrouw drs. L. Sipkes